

Conversa:

Bonaventura Vallespinosa

LLUÍS PASQUAL

He anat a veure el Dr. Vallespinosa. Estranyament per res de feina ni per demanar-li una traducció inèdita. Fins ara i des de l'any 1954 ha estat president de la secció de Lletres del Centre de Lectura. A les cinc de la tarda d'un dissabte, la plaça Prim, amb la figura del general dreçant el sabre, agafa l'ambient remogut i eixamplat d'un "Shopping Center" com es llegeix per les carreteres als cartells anunciadors de la ciutat. Entrem pels porxos de l'antic Cafè de París (ara hi ha una Banca com en quasi tots els antics cafès de la Plaça). El doctor ens ha fet passar al despatx. Una atmosfera i un decorat paradoxal. Talment com si Hipòcrates s'hagués donat la mà amb les muses del teatre i de la poesia. Sobre la Collecció Bernat Metge, collocada per ordre en prestatges, reposen caps de vitamines i els sobres de programes i fotografies es troben o es perden sobre un aparell de raigs X. Al damunt d'un divan una gran quantitat de llibres. Es l'habitació de treball de Bonaventura Vallespinosa. No hi entra gaire llum, les cortines estan tirades. Vallespinosa, amb les seves ulleres, però, es coneix —"dintre el desordre"— on guarda cada cosa. Pertot arreu hi ha carpetes i llibres. Cinc o sis volums de la "Xakuntala" en la seva edició de la Selecta acabada de publicar al damunt d'una cadira.

—M'ha portat molta feina. Fa molts anys que hi treballo. Vaig fer una primera adaptació d'una versió francesa. Després vaig agafar dues versions originàries, la bengali i la devanagari i de les dues prenia la versió que més m'agradava d'un mateix passatge. Els versos m'han donat molta feina perquè, és clar, a la versió hindú els versos són per a ésser cantats i jo els volia traduir en vers com a la devanagari.

El que més he traduït ha estat teatre. Sempre m'ha agradat. Quan tenia 18, 19 o 20 anys, quan fèiem "Llaç", un periòdic dels que es publicaven ací a Reus, amb Ferré Estela, Prous i Vila, el mateix Rebull, etc., jo estudiava a Barcelona i feia les crítiques de teatre. Anava al Romea a base de claca. Una de les coses que em va determinar a fer traduccions va ésser el Centre. L'any 56 vam muntar coses de teatre. No disposàvem de traduccions. La primera cosa em sembla que van ésser les "Figuretes de vidre". Més tard, Pirandello, "El goig d'ésser com cal". En total, entre publicades i representades, dec tenir més de trenta obres. També he traduït novella i assaig del francès, de l'italià, i de l'anglès, sempre en català; únicament tinc un assaig en castellà a l'Editorial Anagrama. He traduït Racine, publicat a l'Editorial Alpha; vam fer la "Fedra" amb Núria Espert, "Els Justos", de Camús.

Les respostes són caòtiques, com els records —“Em falla la memòria, conseqüència de l'esclerosi”—, com l'ambient. Els programes i les fotografies, sovint barrejats dins de sobres, queden com a testimoni de la labor del doctor Vallespinosa com a traductor i al Centre de Lectura. Quantitat de sobres i de carpetes omplen els prestatges. M'ensenya una carta de Cocteau.

—L'any 56 vam fer el primer cicle de Teatre de Cambra i vam anar muntant més coses, lectures escenificades. “Tot esperant Godot”, “L'ós”, “La felicitat en un racó”, “El barret de cascavells”...

No ho sé, xiquet, hem anat fent coses, sempre per veure, encara, de trobar gent nova. La gent no surten com a bolets. Se'ls ha de donar un substrat, un ambient. Al començament jo intentava de fer un seminari de literatura catalana, però al tercer em vaig trobar sol. Després hem anat canviant. Durant cinc o sis anys vam publicar l’“Antologia de poetes reusencs” però també havíem d'anar al darrera dels poetes i me'n vaig cansar. Es van fer els concursos de recitació poètica catalana fins que es van acabar els diners.

L'any passat vam organitzar els cursets d'Història i Literatura. El “Pompeu Fabra” s'ha fet dos o tres anys.

El “Fabra” és un concurs infantil. El doctor pensa que és ací on s'ha d'anar a buscar “la gent”. Ara és molt més fosc que abans, però no hem encès el llum. Jo quasi no m'hi veig però ell posseeix l'habilitat de veure-hi en la fosca. “A tres quarts de set —m'ha dit— he d'anar a buscar els nés que m'arriben de Barcelona”.

—Ara estic cansat, xiquet, per això he plegat. M'ha arribat el difícil moment de la substitució. Difícil pel que se'n va. Però jo ja no puc. Això es pot fer als seixanta anys però als setanta i tants ja no. Sempre hi ha gent. Al Centre de Lectura passa el mateix que a tot arreu, que no hi ha base. Quan va petar la guerra hi havia una preparació del país i la gent tenia part activa i això s'ha de recomençar ara, després de trenta anys d'anorreament total. Es una qüestió de temps i paciència. No pensar en el que facin ells però sí en la influència que pot tenir per al jovent.

¿Fracàs del Centre en la intervenció de la joventut? No es pot dir perquè no hi ha temps per poder-ho dir. S'ha de fer una obra continuada. No tenim, dissortadament, premsa. Aleshores la premsa influïa molt. Ara és impossible d'influir.

L'esdevenidor del Centre jo no el puc dir, però si es pot aplegar un equip de gent amb dedicació em penso que es pot obtenir un resultat d'ací a un temps. Si jo estic content és perquè potser he contribuït a la recatalanització de la casa. Són dos quarts de set i el tren arriba a tres quarts...

Tinc una gran impressió de desordre en tota la paperassa i els esborranys que duc a les mans. És difícil de fer-hi una composició que no sembli un trencaclosques. Penso que la transmissió directa pot semblar-ho, però potser serà més fidel.